

KARADENİZ BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

Bölge adını komşu olduğu Karadeniz'den almıştır. Bölgenin tümü doğal, ekonomik ve beşeri özellikler bakımından benzer özellikler gösterir. Ancak yer şekilleri, iklim, tarım, yerleşme ve ekonomik etkinliklere bağlı olarak 3 bölüme ayrılmıştır. Bunlar Batı, Orta ve Doğu Karadeniz'dir.

Dağlar: Batı Karadeniz'de birbirine paralel 3 sıra halinde uzanan dağlar, Orta Karadeniz de kıyıdan uzaklaşıp, tek sıra halinde uzanır. Ortalama yükselti azalmıştır. Doğu Karadeniz de ise dağlar iki sıra halinde uzanır. Bölgenin en yüksek dağları bu bölümdedir. Dağ sıraları arasında batı-doğu yönlü uzanan çöküntü ovaları ile Çoruh-Kelkit, Gökırmak ve Devres vadiler yer alır.

Ovalar: Bölgenin en geniş kıyı ovaları Çarşamba ve Bafra delta ovalarıdır. İç kesimlerde Suluova, Taşova, Turhal, Merzifon, Tosya, Boyabat gibi çöküntü ovaları yer alır. Bu çöküntü ovaları Türkiye'nin en aktif deprem bölgeleridir.

Akarsular: Yenice, Bartın, Kızılırmak, Yeşilırmak ve Çoruh bölgenin önemli akarsularıdır. Yatak eğimleri fazla, rejimleri düzensiz akarsulardır. Kar erimelerine bağlı olarak ilkbahar aylarında akım yüksektir.

Göller: Bölgede buzul gölleri ve heyelan set gölleri fazladır. Özellikle Doğu Karadeniz Dağları'nda buzul etkisiyle oluşmuş buzul gölleri yaygındır. Sera (Uzungöl), Tortum, Borabay, Abant ve Yedigöller başlıca heyelan set gölleridir. Ayrıca bölgede çok sayıda baraj gölü bulunmaktadır.

www.foross.net
kdrucr@foross.net

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Ilıman bir iklime sahip olan Karadeniz Bölgesi'nin kıyılarında yazlar serin, kışlar ılık geçer. Doğu kıyıları, batı kıyılarına göre daha ılıman geçer. Karadeniz üzerinden gelen nemli hava kütleleri kıyıya paralel uzanan dağların kıyıya bakan yamaçlarına bol yağış bırakırken, iç kesimlerde yağış azalır. İklim karasallaşır. Karadeniz Bölgesi kıyılarında her mevsim yağış vardır, yaz kuraklığı hissedilmez, en yağışlı mevsim sonbahardır. Dağların uzanışı ve yükseltisi nedeniyle, kıyı ile iç kesimler arasında iklim farklılığının en fazla olduğu bölüm; Doğu Kara deniz, en az olduğu bölüm Orta Karadeniz'dir. Her mevsim bol yağış alması nedeniyle Türkiye'de orman arazisinin en fazla olduğu bölümdür. Bulutluluk oranı fazla olduğundan, kıyı turizmi gelişmemiş ayrıca yine aynı sebeple güneş ışınlarından yararlanma potansiyeli en az olan bölgedir. Heyelan olayı çok görülür, en çok görüldüğü mevsim ilkbahardır (Kar erimleri). Kimyasal çözünme fazla, toprak oluşumu hızlıdır.

TARIM

Bölgede yetiştirilen tarım ürünleri; çay, fındık, mısır, tütün, pirinç, patates, fasulye, mandalina, zeytin, kivi, şekerpancarı, keten ve kenevirdir. Türkiye'de çay üretimini tamamı Doğu Karadeniz den sağlanır. Fındık üretiminin tamamına yakını bölgede yapılır. Bu ürünlerin üretiminde bölge birinci sıradadır. Mısır üretiminde artık Akdeniz Bölgesi'nden sonra 2. gelir. Bölge halkı tarım arazileri yeterli olmadığından, özellikle bölgenin doğu ve batısında, balıkçılığa yönelmiştir. Bölgede özellikle Doğu Karadeniz Bölümü'nde Büyükbaş hayvancılık gelişmiştir.

MADENLER

Bölge ekonomisinde yeraltı kaynaklarının önemi büyüktür. Türkiye'de çıkarılan Taş Kömürünün tamamı Zonguldak – Ereğli havzasından çıkarılır.

Bakır: Kastamonu (Küre), Artvin (Murgul)

Linyit: Amasya, Merzifon, Çeltek civarında

Manganez: Artvin, Borçka'da çıkarılır.

SANAYİ

Demir – Çelik Fab: Karabük ve Ereğli
Şeker Fab: Amasya, Turhal, Çorum, Kastamonu
Sigara Fab: Samsun, Tokat
Orman Ürünleri: Bolu, Ayancık, Kastamonu
Bakır İşletmeleri: Samsun
Çay İşletmeleri: Ordu, Giresun, Rize
Kâğıt Fab: Aksu (Giresun), Çaycuma (Zonguldak), Taşköprü (Kastamonu)

NÜFUS VE YERLEŞME

Nüfus daha çok kıyı şeridinde toplanmıştır, içleride dağlık alanlar tenhadır. Yerşekillerinin çok engebeli oluşu ve tarım arazilerinin darlığı, tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olmasına yol açmıştır. Bölge en çok göç veren bölgelerin başında gelir. Batı Karadeniz bölümü sanayi nedeniyle göç alır. Nüfusun çoğu kırsal alanda yaşar. Dağınık yerleşmeler görülür.

MARMARA BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

Marmara Bölgesi, yer şekilleri ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre dört bölüme ayrılmıştır. Bunlar, Yıldız Dağları Bölümü, Çatalca - Kocaeli Bölümü, Ergene Bölümü ve Güney Marmara Bölümüdür.

Yer şekilleri

Dağlar: Yer şekilleri bakımından sade görünümlü olan bölge, bölgeler arasında ortalama yüksekliği en az olandır. Samanlı, Yıldız, Kuru, Ganos, ve Biga Dağları bölgedeki başlıca dağ sıralarıdır. En yüksek dağ kütlesi Uludağ'dır.

Ovalar: Ergene, Adapazarı, Yenişehir, Karacabey, İnegöl ve Balıkesir bölgenin önemli ovalarıdır.

Platolar: Bölgede aşınmış tepelikler, dalgalı araziler, geniş yer tutar. Çatalca, Kocaeli, Biga ve Gelibolu platoları yer alır.

Akarsular ve Göller

Akarsular: Ergene, Susurluk ve Sakarya bölgenin önemli akarsularıdır. Ayrıca Biga Yarımadası'nda (Çanakkale Boğazı çıkışında) denize dökülen Karamenderes ile Marmara Denizi'ne dökülen Kocabaş çayları bulunur.

Göller: Bölgenin Güney Marmara Bölümü'nde tektonik oluşumlu, büyük tatlı su gölleri bulunur. Bunlar İznik Gölü, Ulubat Gölü, Manyas Gölü ve Sapanca Gölü'dür. Durusu (Terkos), Büyük Çekmece ve Küçük Çekmece gölleri ise kıyı set gölleridir. Ayrıca bölgede birçok baraj gölü de bulunmaktadır.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

İklim

Bölge, Akdeniz iklimi, Karadeniz iklimi ve karasal iklim arasında geçiş alanıdır. Ergene Bölümü dışında, bölgede bozulmuş Akdeniz iklimi görülür. Karadeniz ikliminin ve enlemin etkisine bağlı olarak yaz kuraklığı Akdeniz Bölgesi'ne göre daha azdır. Kışın kar yağışı olağandır. Ergene Bölümü'nde ise karasal iklim özellikleri görülür. Bölgenin kış mevsiminde en soğuk bölümü burasıdır.

UYARI: Marmara Bölgesi'nde çeşitli iklim tiplerinin görülmesi, bitki örtüsü, tarım ürünü ve toprak çeşitlenmesine yol açmıştır.

Doğal Bitki Örtüsü

Marmara kıyılarında 250 - 300 m yükseltiye kadar maki görülür. Karadeniz kıyıları ile Uludağ'da ormanlar yer alır. Yıldız Dağları Bölümü ise ormanların en geniş alan kapladığı yerdir. Orman bakımından 4. sırada yer alan bölgede iç kesimlere doğru gidildikçe antropojen bozkırlar görülür.

TARIM

Bölgenin fazla engebeli olmaması nedeniyle, yüzölçümüne göre ekildikili arazinin en geniş alan kapladığı bölgedir. Tarımsal ürün çeşitliliğinin en fazla olduğu bölge olmasında yükselti azlığı ve çeşitli iklimlerin geçiş alanında bulunması etkili olmuştur. Modern tarım yöntemleri kullanıldığından, elde edilen verim yüksektir. Ancak tüketici nüfus fazlalığı nedeniyle tarım ürünleri bölge gereksinimini karşılayamaz.

TARIM ÜRÜNLERİ;
Buğday; Ergene Ovası'nda
Ayçiçeği(1);Ergene,G.Mar.(%80)
Şekerpancarı; Ergene, G. Mar.
Tütün(3); Bursa, Balıkesir,
Mısır (3); Adapazarı, Bursa
Pirinç (1);Meriç boyunda (Edirne)
Zeytin (2); Gemlik, Mudanya
Dut; Bursa, Balıkesir (İpek Bóc.)
Şeftali, Kiraz, Çilek, Kestane...

MADENLER

Maden ve enerji üretiminde Marmara Bölgesi'nin Türkiye ekonomisine katkısı azdır. En önemli yeraltı zenginliği Susurluk, Bigadiç ve Mustafa Kemal Paşa Havzasında çıkarılan bor mineralleridir.

Enerji Kaynakları

Trakya (Saray, Harmanlı), Çan ve Bilecik'te önemli bir enerji kaynağı olan linyit yatakları bulunmaktadır. Trakya Hamitabad ve Marmara Ereğlisi'nde doğal gaz çıkarılır.

Enerji Üretim Tesisleri

Enerji üretiminin en az, tüketiminin ise en çok olduğu bölgedir. Hamitabad'taki doğalgaz çevrim tribünü ile Orhaneli'de linyitle çalışan termik santral başlıca üretim tesisleridir.

SANAYİ

Başlıca endüstri tesisleri şunlardır :

Şeker: Alpulu, Susurluk, Adapazarı
Konserve: Bursa, Çanakkale
Bitkisel Yağ: Trakya'da yoğunlaşır
İçki - Sigara: Tekirdağ, İstanbul
İlaç: İstanbul
Dokuma: Bursa, İstanbul
Seramik: İstanbul, Çanakkale, Bilecik
Elektrikli Ev Eşyaları: İstanbul, İzmit
Kâğıt: İzmit, Balıkesir başlıcalarıdır.
Cam: Kırklareli, İstanbul
Petrol Rafinerisi: İzmit (İpraş)
Petro – kimya: İzmit
Otomotiv: Bursa, İstanbul, İzmit, Adapazarı
Traktör – Vagon: Adapazarı
Gemi Yapımı: İstanbul, Gölcük

NÜFUS VE YERLEŞME

Marmara en kalabalık bölgedir ve nüfus yoğunluğu bakımından ilk sırada yer alır. Nüfuslanması, çok göç almasının bir sonucudur. Buna bağlı olarak kentleşme oranı en yüksek olan bölgedir. Çatalca – Kocaeli Bölümü ile Bursa Yöresi yoğun nüfuslanmıştır. Yıldız Dağları Bölümü, Biga ve Gelibolu Yarımadası bölgenin en tenha yerleridir.

İller:

Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova

EGE BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

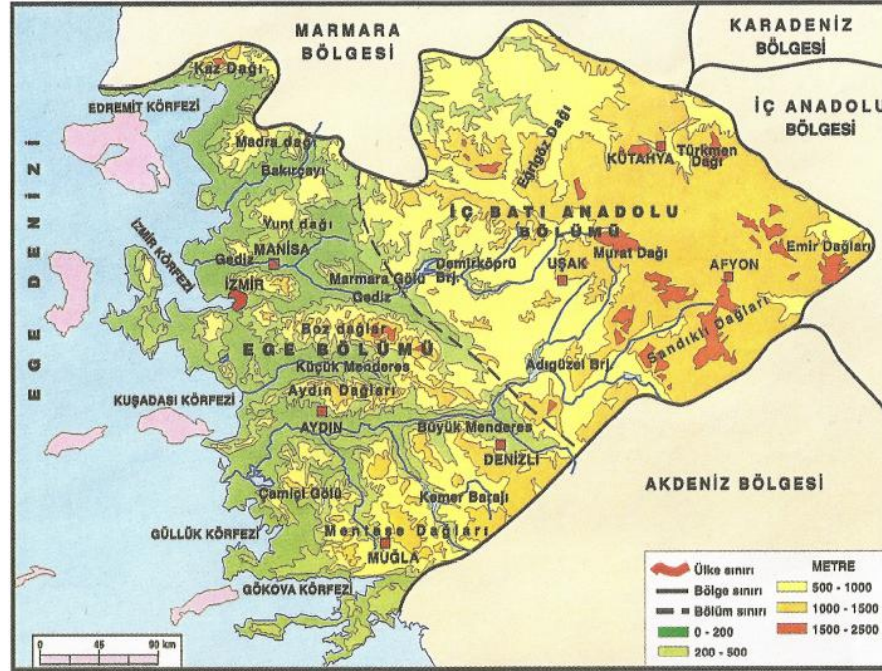
Dağlar : Bölgenin batısında, Ege Denizi'ne dik uzanan, doğu-batı yönlü dağlar ile bu dağlar arasındaki çöküntü ovaları yer alır. Kuzeyden güneye doğru sıralanan Kaz Dağı, Mardan Dağı, Yunt Dağı, Bozdağlar ve Aydın Dağları kırılma sonucu oluşan horstlardır. Manisa'nın Kula ilçesi yakınlarında genç volkan konileri yer alır.

Ovalar : Doğu – batı yönlü uzanan dağ sıraları arasında yer alan Edremit, Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes ovaları kırılma sonucu oluşan grabenlerdir. Ege Bölümü'nde yüksekliği 250 metreden daha az olan çöküntü ovaları yer alır ve iç kesimlere doğru uzanır. Bölgenin en güneyindeki Menteşe Yöresi'nde ise karstik ovalar yaygındır.

Platolar: Bölgedeki platolar Ege grabenlerinin doğusunda, İç Batı Anadolu Bölümü'ndeki yüksek düzlüklerdir. Kıyı Ege ovalarının bittiği yerde, plato görünümündeki İç Batı Anadolu eşiği başlar. İç Batı Anadolu Platosu üzerinde yüksekliği 2000 metreden az olan Demirci, Eğrigöz, Şaphane, Murat, Emir ve Sandıklı Dağları yer alır.

Akarsular: Bölgenin akarsuları Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes'tir. Hepsi Ege Denizi'ne dökülür. Akarsuların aşağı çığırlarında arazi eğimi azaldığı için menderesler, akarsu ağızlarında ise akarsularla aynı adları taşıyan irili-ufaklı delta ovaları oluşmuştur. Akarsuların yatak eğimi az olduğu için hidroelektrik potansiyelleri de azdır.

Göller: Göl bakımından fakir olan Ege Bölgesi'nde Bafa (Çamiçi) ve Marmara gölleri yer alır. Bu göller alüvyal set gölleridir. Suları tatlıdır.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kıyı kesimindeki Asıl Ege Bölümü'nde Akdeniz iklimi özellikleri görülür. Akdeniz ikliminin etkileri, çöküntü ovaları boyunca, kıydan yer yer 100-150 km kadar içerilere sokulur. Kıyı kesiminde kar yağışları ve don olayları çok ender görülür. Kışları oldukça ılımandır. Yaz mevsimi kıyı ovalarında oldukça sıcak ve kurak geçer. İç Batı Anadolu Bölümü'nde ise Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş özelliği görülür. Sıcaklık farkları artar. İç Batı Anadolu'da kış mevsimi kıyı kesime göre daha soğuktur. Kar yağışları ve don olayları görülür. Yaz mevsimi ise kıyı kesime göre daha sıcaktır. İç Batı Anadolu'da kıyı kesimine göre azalan yağışlar, ilkbahar mevsimine doğru kayar. Yaz kuraklığı kıyı kesimden daha azdır.

Doğal Bitki Örtüsü

Ege Bölümü'nde 500-600 metreler kadar makiler, daha yükseklerde iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar yer alır. İç Batı Anadolu Bölümü'nde çalılık ve ormanlarla, İç Anadolu'ya doğru bozkırlar görülür.

TARIM

Kıyı kesimindeki Ege Bölümü'nde verimli tarım topraklarının bulunması ve Akdeniz ikliminin etkisi nedeniyle, ekonomik değeri yüksek olan ihraç ürünleri yetiştirilir. Bu bölümde tarımda makine kullanımı yaygındır. İntansif (modern) tarım yöntemleri uygulanır. Tarımsal nüfus yoğunluğu fazla olan bu bölümde seracılık da yaygındır. İç Batı Anadolu Bölümü'nde iklimin karasallaşması ve sulamanın yaygın olmaması, tarımsal ürün çeşitliliğini azaltır. Kıyıda yetiştirilen ürünler bu bölümde yetiştirilemez.

Asıl Ege: Tütün(1), Zeytin(1), Üzüm(1) İncir(1), Pamuk, Turunç, **İç Batı Anadolu Bölümünde:** Tahıl, Haşhaş(1), Şekerpancarı, Ayçiçeği, Baklagiller

MADENLER

Madenler: Krom üretiminde ikinci sırayı alan bölgede, Köyceğiz, Marmaris, Emet'te krom çıkarılır. Menteşe Yöresi'nde zımpara taşı, Afyon'da mermer, Eymir, Ayazmand ve Torbalı'da demir, Kütahya-Emet'te bor minerali çıkarılır. Ayrıca İzmir Çamaltı tuzlasında tuz üretilir.

Enerji Kaynakları: Türkiye'nin en önemli linyit yatakları bu bölgede yer alır. Linyit üretiminin %90'ı Ege Bölgesi'nden sağlanır. Çıkarıldığı yerler; Muğla – Yatağan, Manisa – Soma, Kütahya'da Tavşanlı, Tunçbilek, Seyitömer ve Değirmisaz'dır. Linyit'in önemli bir bölümü termik santrallerde yakılarak elektrik enerjisi üretilir.

Enerji Üretim Tesisleri

Termik santrallerin en çok olduğu bölgedir. Bu santraller; Manisa-Soma, Muğla-Yatağan ve Gökova ile Kütahya-Seyitömer ve Tunçbilek'te kuruludur. Termik enerjinin yanı sıra hidroelektrik enerjisi üretimi de yapılır. Demirköprü (Gediz), Kemer ve Adıgözel (Büyük Menderes) barajları bu bölgededir. Denizli-Sarayköy'de jeotermal santral kuruludur.

SANAYİ

Besin, Sıvı Yağ: İzmir, Ayvalık, Edremit

Şeker: Uşak, Afyon, Kütahya

Sigara ve İçki: İzmir

Petrol Arıtma ve Petro Kimya: İzmir – Aliağa

Seramik, Çini, Porselen: Kütahya, Uşak, İzmir

Pamuklu Dokuma: İzmir, Aydın, Nazilli, Söke, Bergama, Denizli ve Uşak

Otomotiv: İzmir
Tarım Makineleri: Manisa, Aydın

Kâğıt: Afyon (Çay)
Azot – Gübre: Kütahya

NÜFUS VE YERLEŞME

Nüfus sayısı bakımından Marmara, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinden sonra 4. sırayı alır. Bölgede doğum oranı düşüktür. Yüzölçümü küçük olduğundan, nüfus yoğunluğu bakımından Marmara Bölgesi'nden sonra 2. sırayı alır. Nüfusun dağılışı düzenli değildir. Kıyı kesimindeki ovalar sık nüfuslu, iç kesimler ise dağlık Menteşe Yöresi ise oldukça tenhadır. Ege Bölümü'nde kentleşme oranı yüksek, göçler nedeniyle nüfus artışı fazladır. Ayrıca bu bölümde yer alan Kuşadası, Bodrum, Marmaris gibi turizm merkezlerinde yaz mevsiminde turizm nedeniyle nüfus artar.
İller: Afyon, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak

AKDENİZ BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

Bölge adını komşu olduğu Akdeniz'den alır. Bölge, yer şekilleri ve bun bağlı olarak ekonomik özelliklerin farklılığı nedeniyle iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar Antalya ve Adana Bölümü'dür.

Yer şekilleri

Bölgede yüksek dağlar ve platolar geniş alan kaplar.

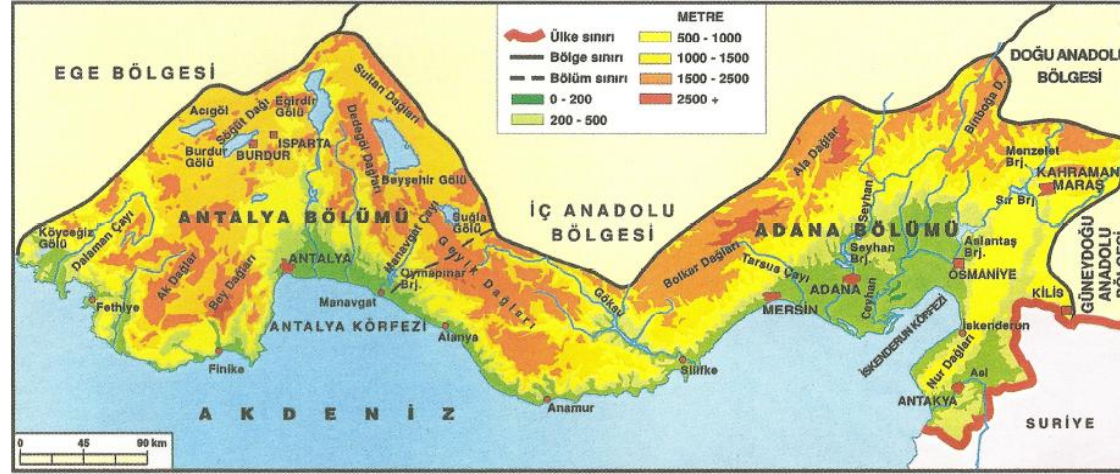
Dağlar: Bölgenin çatısını oluşturan Toros Dağları, Alp kıvrım kuşağının ülkemizdeki uzantısıdır. Teke Yarımadası'ndan itibaren başlayan Toroslar Batı, Orta ve Güneydoğu Toros Dağları adını alarak Anadolu'nun güneyinde uzanır. Bölgenin doğusunda yükseltisi 3500 metreyi aşan dağlar burada kıyından uzaklaşır. İskenderun körfezinin doğusunda yer alan Amanos Dağları kırılma ile oluşmuş horstlardır.

Ovalar: Adana Bölümü'ndeki Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin oluşturduğu Çukurova ile Göksu'nun oluşturduğu Silifke Ovası bölgedeki delta ovalarıdır. Bu bölümde yer alan Amik ve Maraş ovaları ise çöküntü ovalarıdır. Antalya Bölümü'nde yer alan Acıpayam, Tefenni, Elmalı ve Göller Yöresi ovaları karstik oluşumlu polyelerdir.

Platolar: Batı ve Orta Toroslar arasında, yüksekliği 2000 metreyi bulan, Göksu Irmağı ve kollarınca parçalanmış Taşeli Platosu yer alır. Bölgede kalker taşlar yaygın olduğundan karstik oluşumlar fazladır. Teke Yarımadası ve Taşeli Platosu karstik oluşumların en sık görüldüğü alanlardır.

Akarsular: Antalya Bölümü'nde Dalaman, Aksu, Köprüçayı ve Manavgat çayları, Adana Bölümü'nde ise Göksu, Seyhan, Ceyhan ve Asi ırmakları Akdeniz'e dökülen önemli akarsulardır. Akarsuların rejimleri düzensizdir. En çok suyu kış aylarında taşıyan akarsuların, yaz aylarında yağış azalması ve sıcaklık nedeniyle suları çekilir.

Göller: Göl oluşumları bakımından zengin olan bölgenin önemli gölleri Antalya Bölümü'ndedir. Dağlar arasındaki çukurluklarda, tektonik oluşumlu Beyşehir, Eğirdir, Burdur, Acıgöl, Suğla Gölü gibi büyük göller yer alır. Buraya Göller Yöresi denir. Beyşehir ve Eğirdir'in yeraltı kaynaklarıyla denize bağlantısı olduğundan suları tatlıdır. Teke Yarımadası'ndaki Kovada, Salda, Yarıklı, Elmalı ve Ketsel karstik oluşumlu küçük göllerdir. Köyceğiz Gölü alüvyal set gölüdür.

TARIM

Yazların uzun ve sıcak, kışların ılık geçmesi nedeniyle yılda 2, 3 kez tarımsal ürün alınır. Yaz kuraklığının tarımı olumsuz etkilemesi sulamayı zorunlu kılmıştır. Kışların ılık geçmesi ve güneşlenme süresinin uzunluğu seracılık faaliyetlerini Bölgede ekonomik değeri yüksek olan ve ihraç edilen tarım ürünlerinin yetiştirilmesi tercih edilir.

UYARI: Antalya Bölümü'nde kalkerli arazinin yaygınlığı ve yaz kuraklığının belirginliği tarımı olumsuz yönde etkiler.

MADENLER

Antalya Bölümü maden bakımından daha zengindir. Bu bölümdaki Fethiye – Dalaman havzası önemli bir krom çıkarım alanıdır. Ayrıca Adana-Kozan, Hatay, Amanos Dağları'nda krom çıkartılır. Antalya-Akseki ile Konya-Seydişehir arasında Türkiye'nin en büyük boksit yatakları yer alır. Keçiözü'nde kükürt yatakları bulunur. Kahramanmaraş - Faraşa, İskenderun - Payas'ta demir yatakları işletilir. **Enerji Üretim Tesisleri:** Seyhan, Aslantaş, Menzelet, Oymapınar bölgedeki önemli hidroelektrik santralleridir.

SANAYİ

Besin – Bitkisel Yağ: Adana, Kahramanmaraş, Antalya
Şeker: Burdur
İplik ve Pamuklu Dokuma: Adana, Tarsus, Kahramanmaraş, Antalya
Halı Dokuma: Isparta, Burdur
Sigara – İçki: Adana
Demir – Çelik: İskenderun
Petrol Rafinerisi: Mersin (Ataş)
Alüminyum: Seydişehir
Gübre: Mersin, İskenderun
Tarım Makineleri: Çukurova, Adana
Pil: Antalya

UYARI: Antalya Bölümü'nde endüstriyel gelişim, ulaşım zorluğu nedeniyle daha geridir.

NÜFUS VE YERLEŞME

Bölge genişliğine oranla çok az nüfuslanmıştır. Çünkü Toros Dağları ve karstik arazi geniş yer kaplar. Nüfus daha çok kıy ovalarında ve Göller Yöresi'nde toplanmıştır. Adana Bölümü'nde nüfus daha fazla olup, bu bölümdaki Çukurova ve Amik ovaları Türkiye'nin en yoğun nüfuslu yerlerindendir. Nedeni tarım arazisinin geniş olması ve ulaşım kolaylığıdır. Ayrıca Adana Bölümü'nün göç alması da etkindir. Taşeli ve Teke platoları ile Toroslar'ın yüksek kesimleri tenhadır.

İller: Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, İçel, Kahramanmaraş, Kilis, Osmaniye.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bölgenin kıyı kesiminde Akdeniz iklimi görülür. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Yıllık ortalama yağış miktarı 750–1000 mm kadardır. Subtropikal yüksek basıncın etkisi nedeniyle yaz kuraklığı şiddetlidir. Toroslar'ın İç Anadolu'dan gelen soğuk hava kütlelerini engellemesi, enlem ve denizellik özelliği nedeniyle kış mevsiminin en ılıman geçtiği bölgedir. Antalya Bölümü'ndeki Göller Yöresi'nde iklim değişir ve karasala dönüşür. Bu bölümde yağışlar azalır, sıcaklık farkları artar.

Doğal Bitki Örtüsü

Doğal bitki örtüsü Akdeniz iklimine ve yaz kuraklığına uyumlu, her zaman yeşil kalabilen, sert yapraklı, bodur bitki topluluğu olan makidir. Kıydan itibaren 700-800 metreler kadar görülebilen maki topluluğu içinde zeytin, mersin, keçiboynuzu, defne, zakkum, sandal ve kocayemiş gibi ağaçlar bulunur. Daha yüksek kesimlerde kuraklığa uyumlu kızılçam, Toros sediri ve karaçam türlerinden oluşan iğne yapraklı ormanlara geçilir. Bölge orman bakımından Karadeniz Bölgesi'nden sonra ikinci sırayı alır. Toroslar'ın içe dönük yamaçları ile Göller Yöresi'nde ormanlar seyrekleşir 2000 m yükseltiden sonra dağ çayırları başlar.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

Kuzeyinden Kuzey Anadolu, güneyinden Toros Dağları ile çevrili olan bölge, topoğrafik yönden Anadolu'nun ortasında bir çanak şeklindedir. Yer şekilleri ölçüt alınarak bölge 4 bölüme ayrılmıştır. Bunlar Konya Bölümü, Yukarı Sakarya Bölümü, Orta Kızılırmak Bölümü ve Yukarı Kızılırmak Bölümü'dür.

Yer şekilleri: Yüzölçümü bakımından 2. büyük bölge olan İç Anadolu'da yüksek ve uzun dağ sıraları bulunmaz. Ortalama yüksekliği 1000 m olan platolarla ovalar yaygındır. Bölgenin yüksekliği doğuya doğru artar.

UYARI: İç Anadolu Bölgesi'nde yağışların yetersiz olmasının nedeni çevresindeki yüksek dağlardır.

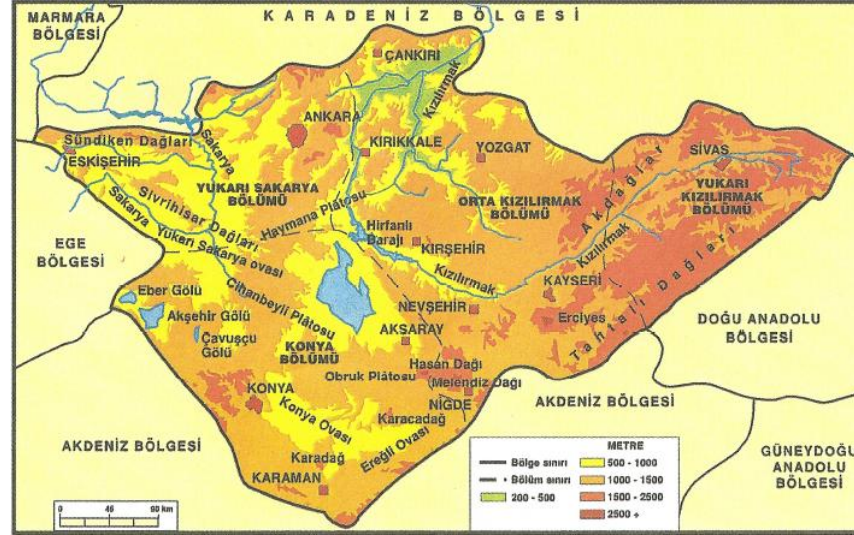
Dağlar: Bölgede orojenik ve volkanik dağ sıraları bulunur. Bunlar Akdağlar, Hınzır ve Tecer Dağları'dır. Elmadığı ve Sündiken gibi dağ kuşaklarının yükseltisi fazla değildir. Erciyes, Hasan Dağı, Melendiz Dağı, Karacadağ ve Karadağ bölgenin sönmüş volkanlarıdır.

Ovalar: Ankara, Eskişehir, Kayseri ve Konya bölgenin önemli ovalarıdır.

Platolar: Yer şekilleri sade olan bölgede Haymana, Cihanbeyli, Obruk, Orta Kızılırmak, Bozok ve Yazılıkaya platolarının yüksekliği 1000 metreyi bulur. Kireçtaşlarından oluşmuş bu platolarda karstik şekillerden obruk yaygın olarak görülür

Akarsular: Kızılırmak ve Sakarya Nehri ile Zamanlı Çayı denize ulaşan önemli akarsulardır. İç Anadolu'nun güneyinde Tuz Gölü, Konya, Develi ve Afyon kapalı havzalarında çok sayıda kısa boylu akarsu boşalır.

Göller: Tuz Gölü, Eber, Akşehir, Çavuşçu, Seyfe Gölleri tektonik oluşumlu başlıca göllerdir. Acıgöl ve Meke Tuzlası Gölleri volkanik oluşumludur. Bölgedeki en büyük baraj gölü Kızılırmak üzerindeki Hirfanlı'dır.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Çevresindeki yüksek dağların etkisi ile deniz etkilerine kapalı olan bölgede iklim karasallaştığından ılıman karasal (step) iklim özellikleri görülür. Kış mevsimi Doğu Anadolu'daki kadar sert geçmez. Ancak doğuya doğru iklim sertleşir. Yaz mevsimi oldukça sıcak geçer. Yağış miktarı en az olan bölgedir. Tuz Gölü ve çevresi Türkiye'nin en az yağış düşen yöresidir. Bölgenin kuzeyine doğru yağışlar biraz artar.

Doğal Bitki Örtüsü

Doğal bitki örtüsü yazın kuruyan ot topluluklarının oluşturduğu bozkırdır. Yağışların azlığı ve ormanların çok tahrip edilmiş olması nedeniyle antropojen bozkırlar geniş yer kaplar. Akarsu kıyılarında kavak ve söğüt ağaçları yoğunlaşır. Yozgat, Akdağlar'da ve Sündiken Dağları'nda bölgenin en geniş ormanları yer alır. Ancak mevcut ormanlar bölgenin %7'lik bir bölümünü kaplar.

TARIM

Bölgenin ekonomisi tarıma dayanır. Ekili-dikili arazi bölgenin yaklaşık üçte birini kaplar. Nadasa bırakılan arazi fazladır. Yaz kuraklığı tarımsal faaliyetleri sınırlandırır. Erozyon nedeniyle tarımsal faaliyetler olumsuz etkilenir. Bölgenin iklimi tahıl tarımını yaygınlaştırır. Sulama yapılamayan alanlarda tahıl tarımı ön plandadır. Arpanın %39'u, buğdayın %31'i bu bölgede üretilir.

Tahıllar: En önemli buğday ve arpa üretim alanı Konya Ovası'dır. Burayı Ankara, Yozgat ve Kayseri takip eder.

Baklagiller: Nohut, fasulye, yeşil mercimek gibi baklagillerin üretimi önemlidir. Bu ürünler üretimde ilk sırayı alır. Konya ve Yozgat mercimek üretiminde birinci sırada gelir.

Patates: Üretiminde bölge ilk sırayı alır. Niğde ve Nevşehir de üretilir. Buralardaki volkanik arazi patatesin büyümesi açısından çok elverişlidir.

MADENLER

Madenler: Eskişehir'de bor ve borasit, Ankara'da manganez, Kayseri'de demir çıkarılır. Tuz Gölü, Çankırı, Kırşehir ve Sivas'ta tuz üretimi yapılır.

Enerji Kaynakları: Ankara'da linyit çıkarılır.

Enerji Üretim Tesisleri: Enerji üretimi fazla değildir. Ankara Çayırhan ve Sivas Kangal'da linyitle çalışan termik santraller kuruludur. Sarıyar, Gökçekaya, Hirfanlı ve Kesikköprü önemli hidroelektrik santralleridir.

SANAYİ

Şeker: Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri, Sivas, Niğde

İçki: Ankara, Nevşehir, Yozgat

Lokomotif: Eskişehir

Vagon – Demiryolu Malzemesi: Sivas

Uçak: Eskişehir, Ankara

Silah: Kırıkkale

Çelik: Kırıkkale

Petrol Rafinerisi: Kırıkkale

Pamuklu Dokuma: Eskişehir, Ereğli, Karaman, Kayseri ve Nevşehir

Madeni Eşya: Kayseri

NÜFUS VE YERLEŞME

Marmara'dan sonra en kalabalık bölgedir. Genişliğine oranla az nüfusludur. Nüfusun büyük bölümü su kaynaklarının daha bol olduğu, bölge kenarındaki dağ eteklerinde toplanmıştır. En yoğun nüfuslanan bölüm ulaşım yollarının kavşağında olan ve endüstrinin geliştiği Yukarı Sakarya'dır. En az nüfuslanan bölüm ise yüksek, engebeli ve iklimi sert olan Yukarı Kızılırmak'tır. Tuz Gölü çevresi Türkiye'nin en tenha yeridir. Kırsal kesimde evlerin bir arada olduğu toplu yerleşmeler yaygındır.

İller: Aksaray, Ankara, Çankırı, Eskişehir, Karaman, Sivas, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde, Yozgat

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

Kenarları dağ sırası ile kuşatılmış, Türkiye'nin 1/5 lik yüzölçümüne sahip en geniş coğrafi bölgedir. Yer şekilleri ve iklim özelliklerinin etkisiyle 4 bölüme ayrılmıştır. Bunlar Yukarı Fırat Bölümü, Erzurum-Kars Bölümü, Yukarı Murat-Van Bölümü ve Hakkâri Bölümüdür.

Yerşekilleri: Bölgenin coğrafi özelliğini veren yükseltinin fazlalığıdır. Yüksekliği 3000 metreyi aşan, doğu-batı yönlü uzanan birbirine paralel dağ sıraları ve bu dağlar arasında yer alan çöküntü ovaları ile yüksek platolar önemli yerşekilleridir.

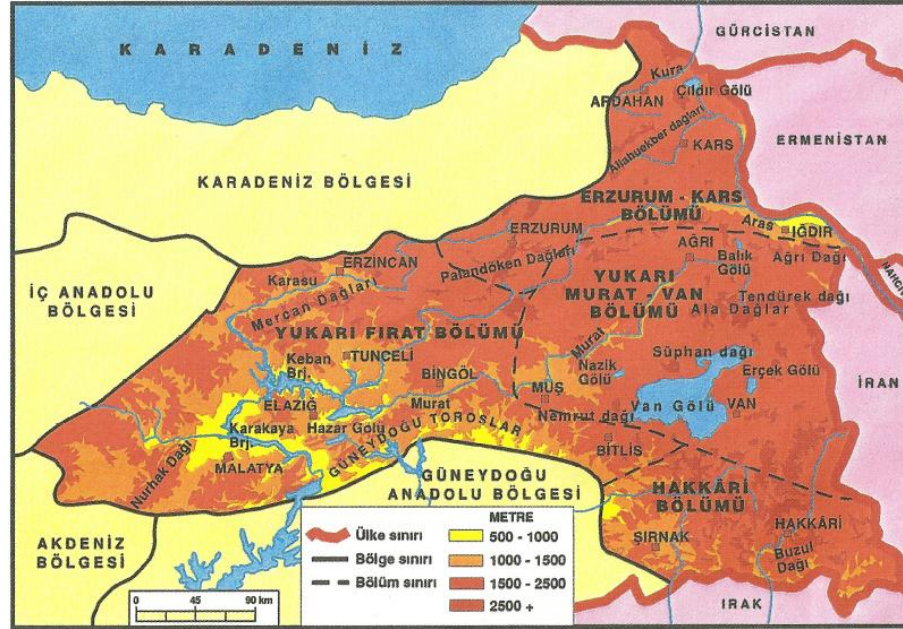
Dağlar: Bölgeyi kuzeyden çevreleyen Karasu-Aras Dağları ile güneyden çevreleyen Güneydoğu Toroslar, Şerafettin Dağları, Hakkâri Dağları Türkiye'nin çatısını oluşturan önemli dağ sıralarıdır. Volkanik arazinin en geniş yer kapladığı bölgedir. Ağrı, Süphan, Nemrut ve Tendürek başlıca sönmüş volkanlardır.

Ovalar: Bölgenin düzlükleri kuzeyde, Erzincan, Tercan, Erzurum, Iğdır çöküntü ovalarıdır. Iğdır ovası, 800 metre ile bölgenin en çukur yeridir. Güneyde ise Elbistan, Malatya, Elazığ, Bingöl ve Muş çöküntü ovaları yer alır. Yüksekova ve Başkale ovalarının yüksekliği 2000 metreden fazladır. Bölge, kuzeydeki ve güneydeki çöküntü ovaları boyunca uzanan fay hatlarıyla, Türkiye'nin önemli bir deprem bölgesidir.

Platolar: Doğu Anadolu'da akarsularla yarılmış, çevresine göre alçakta ve yüksekte olan değişik platolar bulunmaktadır. Fırat ve kollarınca parçalanmış Uzunyayla, Erzurum-Kars platoları başlıcalarıdır.

Akarsular: Bölgede yer alan Aras ve Kura nehirleri Hazar Denizi'ne dökülür ve kapalı havza oluştururlar. Dicle, Fırat ve kolları olan Karasu ile Murat nehirleri bölgenin en önemli akarsularıdır. Bölge akarsularının rejimi düzensizdir. Kar erimeleri ile beslendiklerinden yazın suları kabarır. Yatak eğimleri fazla olduğundan hidroelektrik potansiyelleri fazladır. Van Gölü havzası Türkiye'nin en geniş kapalı havzasıdır.

Göller: Göl bakımından Türkiye'nin en zengin bölgesidir. Volkanik set gölü olan Van Gölü Türkiye'nin en büyük gölüdür. Suları sodalı olan gölde feribot taşımacılığı yapılır. Diğer önemli gölleri; Erçek, Çıldır, Aktaş (Hozapın), Hazar, Balık, Haçlı ve Nemrut gölleridir.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bölgenin denize uzak ve yüksek olması nedeniyle karasal iklimin etkisi görülür. Çok geniş bir bölge olması ve yükseklik farklarına bağlı olarak iklim özellikleri farklılaşır. Erzurum-Kars Bölümü kış mevsiminin en soğuk geçtiği, ortalama sıcaklıkların en düşük değerler gösterdiği yerdir. Burada yaz yağışları fazladır. Yukarı Fırat Bölümü daha güneyde yer alması ve yüksekliğin azalması nedeniyle bölgenin sıcaklık bakımından en elverişli yeridir. Kış yağışları fazla olur, yaz mevsimi ise kurak geçer.

Doğal Bitki Örtüsü:

Bölgede orman örtüsü tahrip edilmiş olup, genellikle antropojen bozkırlar görülür. Kars-Sarıkamış Yöresi'nde sarıçam ormanları yer alır. Bingöl ve Tunceli çevresinde meşe ormanları yer alır. Yüksek kısımlar ile Erzurum-Kars Bölümü'nde gür çayırılar ve otlaklar bulunur.

TARIM

Bölgenin yüksek ve engebeli olması nedeniyle tarım alanları oldukça azdır. Bunlar daha çok tektonik kökenli oluklar ve platolarda yer alır. Malatya, Erzurum, Elazığ, Iğdır, Muş, Bingöl ve Erzincan ovaları en çok ekim yapılan alanlardır. Karasallığın şiddetli olması nedeniyle 2000m'nin üstünde tahıl tarımı yapılır. Tarım ürünü çeşidi az olan bölgede buğday, arpa, şekerpancarı ve patates başlıca tarım ürünlerini oluşturur.

Pamuk: Iğdır ve Malatya

Tütün: Muş, Bitlis ve Malatya'da

Tahıllar: Buğday Malatya, Elazığ, Erzurum-Pasinler ve Horasan

Şekerpancarı: Sulanabilen tarım alanlarında yetiştirilir.

Sebze: Lahana ve patates Erzurum-Pasinler ve Horasan

Kayısı: Malatya'da sulanabilen alanlarda yetiştirilir.

MADENLER

Doğu Anadolu Bölgesi'nde volkanik arazi yaygın olduğundan maden çeşidi boldur.

Madenler: Bölge maden ve enerji üretiminde ilk sırayı alır. Bölge krom, demir, bakır, kurşun, kaya tuzu, barit, oltu taşı, manganiz yatakları işletir.

Krom: Elazığ'da Alacakaya (Guleman) Havzası, Türkiye'nin en büyük krom çıkarım alanıdır.

Demir: En çok bu bölgede çıkarılır. Sivas-Divriği, Malatya-Hekimhan, Hasançelebi, Çetinkaya havzalarında çıkarılır.

Bakır: Elazığ - Maden, Diyarbakır Ergani havzasın da çıkarılır. Bakır üretiminin yarısını bu bölge sağlar.

SANAYİ

Enerji Üretim Tesisleri:

Hidroelektrik üretiminin en fazla olduğu yerdir. Fırat üzerinde Keban, Karakaya ve Tercan barajları ile Kars'taki Arpaçay önemli hidroelektrik santralleridir. Afşin - Elbistan termik santralinde linyit kömürü yakılarak elektrik üretilir. Enerji tüketiminin en az olduğu bölgedir.

Şeker Fabrikası: Erzurum, Malatya, Erzincan, Elazığ, Ağrı, Muş, Van-Erciş

Süt Ürünleri: Kars

Et Ürünleri: Van, Erzurum, Elazığ

Sigara: Malatya, Bitlis

Pamuklu Dokuma: Malatya, Erzincan

Fosfat: Sivrice - Elazığ

Ferro - krom: Elazığ

Kurşun: Keban

NÜFUS VE YERLEŞME

Türkiye'nin en seyrek ve en az nüfuslu bölgesidir. Doğum oranı çok yüksek olmasına karşın çok göç verdiğinden nüfusu azdır. Bölgenin dağlık olması, iklim özellikleri ve terör olayları göçleri artırıcı etki yapmaktadır. Kentleşme oranı düşüktür. Bölge nüfusunun büyük bölümü Yukarı Fırat Bölümü'ndeki ovalarla, Iğdır Yöresi'nde toplanmıştır. Erzurum, Erzincan, Malatya ve Elazığ bölgenin en kalabalık merkezleridir.

İller: Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Şırnak, Tunceli, Van

GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

KONUMU VE YERŞEKİLLERİ

En küçük coğrafi bölge olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi yer şekilleri ve Buna bağlı olarak yerleşme ve ekonomik özellikler açısından iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar, Orta Fırat Bölümü ve Dicle Bölümü'dür. Bölgeyi bölümlere ayıran sınır Karacadağ volkan konisinden geçer.

Yerşekilleri: Yer şekilleri sade olan bölgede yükseltisi fazla olmayan ova ve platolar geniş yer kaplar.

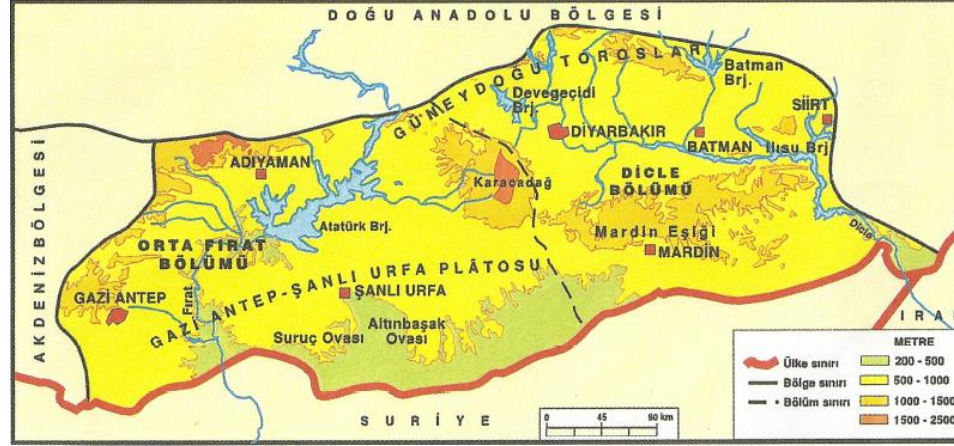
Dağlar: Bölgenin kuzey kesiminde Toros dağ sırasının güney yamaçları uzanır. Burada asıl Toroslar ile onun önünde ikinci bir kıvrımlı dağ kuşağı uzanır. Bölgenin ortasında 1938 m yükseltiyeye sahip sönmüş Karacadağ Volkanı yer alır. Bölgenin batısında ise Gaziantep Platosu üzerinde yükselen Kartal Dağları önemli yükseklik oluşturur.

Ovalar: Karadağ'ın batısında Altınbaşak (Harran), Ceylanpınar ve Birecik ovaları yer alır. Dicle nehri ve kollarının toplandığı Diyarbakır Havzası'nda fazla geniş olmayan ancak çok verimli bir ovaya geçilir.

Platolar: Karacadağ'ın batısındaki Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman platoları Fırat ve kolları tarafından derin bir şekilde yarılmıştır. Karacadağ'ın doğusu ise daha engebeli bir yapı gösterir. Bu bölümün güneyinde Mardin-Midyat Eşiği yer alır.

Akarsular: Bölgenin iki önemli akarsuyundan biri olan Fırat, kaynağını Doğu Anadolu Bölgesi'nden alır. Bölgede ise Toroslar'dan gelen Kahta ve Karadağ'dan gelen küçük akarsularla beslenir. Güneydoğu Toroslar'ın güneye bakan yamaçlarından birçok kol halinde çıkan Dicle Nehri ise bölgenin diğer önemli akarsuyudur. Her iki akarsu da Basra Körfezi'ne sularını boşaltır.

Göller: Bölgede doğal oluşumlu göl yoktur. Ancak Fırat ve Dicle üzerinde kurulmuş baraj gölleri bulunmaktadır. Bölgenin ve ülkenin en büyük baraj gölü olan Atatürk Barajı bu bölge sınırları içindedir.

TARIM

Tarım halkın temel geçim kaynağıdır. Tarım arazisi geniş olmasına karşın kuraklık nedeniyle tarımın en önemli sorunu sulamadır. Tarım topraklarının çok parçalı, tarım işletmelerinin küçük işletmeler şeklinde olması tarımsal verimi düşürmektedir. Tarım alanlarının üçte biri nadasa alınmaktadır. G.A.P. ile birlikte sulu tarım alanları genişlemekte, nadas arazisi azalmakta, tarım ürünü çeşitliliği artmaktadır.

Buğday: Şanlıurfa, Diyarbakır

Arpa: Şanlıurfa, Siirt, Adıyaman

Pamuk: Akçakale, Gaziantep

Kırmızı Mercimek: Şanlıurfa, Gaziantep (%95)

Antep Fıstığı: Üretim %95

Üzüm: Gaziantep

Zeytin: Gaziantep, Kilis, İslahiye

MADENLER

Madenler: Bölge maden bakımından zengin değildir. Gaziantep, İslahiye ve Kilis'te krom ve bakır yatakları bulunur. Kilis-Gölbasi'nda fosfat çıkarılır. Ayrıca Toros Dağları'nda krom ve çinko yatakları vardır.

Enerji Kaynakları: Petrolün çıkarıldığı tek bölgedir. Diyarbakır Havzası'nda Raman, Garzan, Şelmon yatakları ile Adıyaman'da Yanarsu Havzası'nda çıkarılır. Türkiye'nin petrol boru hatları bu bölge topraklarından geçer. Ayrıca Cizre'de önemli bir enerji kaynağı olan linyit çıkarılır.

Enerji Üretim Tesisleri: Bölge enerji üretiminde giderek önem kazanmaktadır. G.A.P. kapsamında 22 hidroelektrik santral kurulması planlanmıştır. Önemli barajları Atatürk, Kralkızı ve Deve Geçidi'dir.

SANAYİ

Besin:

Diyarbakır, Şanlıurfa

İçki: Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır

Pamuklu Dokuma:

Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır

Battaniye, Kilim, Halı:

Siirt, Gaziantep

Petrol Rafinerisi:

Batman

ORMANCILIK

Kuraklık nedeniyle ormanların en az bulunduğu bölgedir. Toroslar'ın eteklerinde bulunan ormanlar da çok zayıftır. Bu nedenle bölgede ormancılık gelişmemiştir.

İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Denizden uzak olduğu için sıcaklık bakımından karasal iklim özellikleri görülür. Kışlar oldukça soğuk olup, en çok yağış bu mevsimde düşer. Yaz mevsimi ise enlemin, karasallığın ve güneyden esen çöl rüzgârlarının etkisiyle çok sıcak ve kurak geçer. Buharlaşma şiddeti çok fazla olduğundan yaz mevsiminin en kurak geçtiği bölgedir. Ayrıca batıdaki Gaziantep Yöresi'nde belirgin olarak Akdeniz ikliminin etkileri görülür.

Doğal Bitki Örtüsü

Bölgenin doğal bitki örtüsü bozkırdır. İç Anadolu bozkırlarına göre çok fakirdir. Bölgede antropojen bozkırlar da geniş yer kaplamaktadır. Ormanların en az alan kapladığı bölge olan Güneydoğu Anadolu'da mevcut ormanların büyük bölümü de tahrip edilmiştir. Toros Dağları eteklerinde görülebilen ormanlar ise kuraklık nedeniyle çok zayıftır. Dicle Nehri boylarında yer yer kavak ve söğüt toplulukları görülür.

NÜFUS VE YERLEŞME

Doğum oranının yüksek, yüzölçümünün küçük olması nüfus yoğunluğunun fazla olmasına neden olmuştur. Orta Fırat Bölümü ve özellikle Gaziantep Yöresi yoğun nüfuslanmıştır. Yağışın azaldığı düzlüklerde nüfus azalır. Bölgede ekonomik gelişmenin yavaş olması, terör olayları gibi nedenlerden dolayı göç veren bir bölgedir. Ayrıca mevsimlik işçi göçleri de olmaktadır.

İller: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa

B Ö L G E L E R İ N E N L E R İ

KARADENİZ

- En fazla fındık
- En fazla çay (%100)
- En çok keten
- En çok kenevir
- En fazla yağış
- En fazla orman
- En yoğun kır nüfusu
- En fazla orman ürünleri üretimi
- En fazla eğim oranı
- En fazla heyelan
- En fazla dağınık yerleşme
- En fazla falez
- En dar kıta sahanlığı
- En fazla kuş uçuşu kıyı uzunluğu
- En fazla akarsu ağı
- En düzenli akarsular
- En dar havzaya sahip akarsular
- En yüksek nem oranı
- En fazla toprak yıkanması
- En az yıllık sıcaklık farkı
- En düzenli yağış rejimi
- En fazla dalga aşındırması
- En az yaz kuraklığı
- En düşük orman alt sınırı
- En fazla bulutluluk oranı
- En az güneş enerjisi
- En az buharlaşma
- En fazla boylam geçen
- En fazla yerel saat farkı

Bölge İçinde;

- En çok göç veren iller, Artvin ve Rize'dir.
- En fazla göç veren bölge Karadeniz'dir.
- En büyük katkısı tarım
- Tek doğal limanı Sinop
- En fazla yağış Rize'de
- En büyük şehri Samsun
- En fazla endüstri
- Zonguldak'ta gelişmiş
- Kıyıda en az yağış
- Samsunda
- Kıyı ile iç kesimler arasında en az fark Orta Karadeniz Bölümünde

MARMARA

- En az göç veren bölge
- En fazla nüfuslanmış
- En fazla toplam nüfus
- En fazla nüfus yoğunluğu
- En fazla şehirleşme oranı
- En fazla okur – yazar oranı
- En fazla sağlık hiz.
- En fazla sanayileşme
- En fazla ticaret
- En yüksek GSMH
- En fazla enerji tüketimi
- En fazla sanayi işçisi
- En fazla ekili – dikili arazi
- En fazla Ayçiçeği üretimi
- En fazla İpek Böcekçiliği
- En fazla kümes hayvancılığı
- En fazla nüfusa sahip şehir
- En fazla pirinç ürt.
- En az ort. yükselti
- En az izdüşüm alanı
- En çok Bor minerali çıkarılan bölge
- En çeşitli iklim
- En az kır nüfusu
- En az izohips sayısı
- En çeşitli tarım ürünleri

Bölge İçinde;

- En büyük katkısı Endüstri
- En sık nüfuslu bölüm, Çatalca-Kocaeli bölümüdür.
- En hızlı nüfusu artan il, İstanbul'dur.
- En çok göç alan il, İstanbul'dur.
- En soğuk, en az yağışlı ve bitki örtüsü en cılız bölüm Ergene bölümüdür
- En geniş tarım alanları Güney Marmara bölümündedir.
- En gelişmemiş civarları ise Çanakkale ve Istanca civarlarıdır

EGE

- En fazla incir
- En fazla tütün
- En fazla zeytin
- En fazla üzüm
- En fazla haşhaş
- En fazla kaliteli linyit üretimi
- En fazla linyit ile çalışan santral
- En fazla delta ovası
- En gelişmiş ihracat limanı
- En girintili çıkıntılı kıyılar
- En geniş şelf sahası
- En uzun kıyı uzunluğuna sahip (Muğla) bölge
- En yüksek şehri Afyon
- En büyük şehri İzmir
- Tek Sığla ağacı yetiştirme alanı (Dünya'da)
- En fazla horst graben oluşumu
- En fazla kırıklı yapı
- Yüzölçümü % 10 ile en büyük 5. bölge
- Orman varlığı % 17 ile 3. sırada
- Ekili dikili toprak bakımından 3.
- Ekonomisi tarımı dayanır. Sanayide 2.
- En fazla tuzun üretildiği bölge
- İlk demiryolu Aydın – İzmir arasında
- Turizmde 2. sırada
- Deniz etkisinin en fazla girdiği bölge
- En fazla intansif tarımının yapıldığı bölge
- Tek jeotermal enerji Denizli (Sarayköy)

AKDENİZ

- En fazla yer fıstığı üretimi,
- En fazla anason üretimi,
- Tek Muz yetiştirme alanıdır,
- En fazla seracılık,
- En fazla boksit çıkarımı,
- En fazla kükürt çıkarımı,
- En fazla karstik şekillerin görüldüğü
- En geniş alüvyon ova (Çukurova)
- En çok kıl keçisi üretilen bölge
- En fazla kimyasal çözünme (Karstik)
- En yüksek kış sıcaklığı
- En kısa gölge boyu
- 21 Aralık En uzun gündüz
- 21 Haziran en kısa gündüz
- En güney nokta,
- Tek kanyon vadi bu bölgede Göksu Nehri üzerinde

Bölge İçinde;

- En büyük şehri Adana
- En az ve en seyrek nüfuslu yerler, Taşeli ve Teke yarım adasıdır.
- En çok kıl keçisi Adana bölümünde yetiştir.
- Antalya bölümünün ekonomiyeye en önemli katkısı turizmdir.
- Adana bölümünün ekonomiyeye en önemli katkısı ise tarımdır.

İÇ ANADOLU

- En fazla Buğday
- En fazla Şekerpancarı
- En fazla Koyun
- En fazla Tiftik Keçisi
- En fazla kapalı havza bulunan bölge
- En çok sel rejimli akarsuların bulunduğu bölge
- En geniş nadas alanlarının bulunduğu bölge
- En fazla küçükbaş hayvancılığın yapıldığı bölge
- Tek İlele taşı çıkarılan bölge
- En az yağış,
- En büyük ikinci göl
- En büyük tuzlu göl

Bölge İçinde;

- En turistik yerler; Nevşehir, Ürgüp, Göreme
- En soğuk yeri Yukarı Kızılırmak bölümü
- En yoğun nüfuslu yeri Yukarı Sakarya Böl.
- Ülke ekonomisine en önemli katkısı tarım
- En büyük şehri Ankara

DOĞU ANADOLU

- En seyrek nüfuslu bölüm, Hakkâri bölümüdür.
- En büyük yüzölçümü
- En fazla engebelik
- En fazla yükselti
- En fazla dağınık alan
- En fazla büyükbaş hay.
- En fazla yıllık sıcaklık farkı
- En fazla kar yağışı
- En fazla donlu gün sayısı
- En geniş buzul
- En geniş göl
- En seyrek nüfus
- En fazla maden rezervi
- En çok hidroelektrik pot.
- En hızlı akarsular
- En uzun kış süresi
- En düşük sıcaklık
- En kısa yaz süresi
- En yüksek dağ (Ağrı)
- En fazla karasallık
- Ulaşım imkânlarının en az
- En fazla paralel geçen

GÜNEYDOĞU ANADOLU

- En az nüfuslanmış bölge Güneydoğu Anadolu'dur.
- En küçük yüz ölçümü,
- En yüksek yaz sıcaklığı,
- En az orman oranı,
- En fazla petrol çıkarımı,
- En fazla fosfat çıkarımı,
- En fazla kırmızı mercimek
- En az engebelik,
- En fazla yaz kuraklığı,
- En fazla sulama sorunu,
- En fazla buharlaşma mik.
- En az bulutluluk
- En fazla Güneş Enerjisi